

ROZHOVOR

Jak nás (z)mění koronavirus

Měsíce trvající pandemie nám převrátila životy naruby. A kam budeme směřovat v následujících měsících a letech? Rozpadne se Evropská unie? Budou sílit snahy zavádět nové technologie? Známý biolog, filozof a autor dvou desítek odborných knih a tří románů **prof. RNDr. STANISLAV KOMÁREK (61)** s nadsázkou sobě vlastní tvrdí, že jsme de facto účastníky „největšího celoplanetárního sociologického experimentu všech dob“. A rozhodně nás prý žádná mohutná oslava „po vyhubení posledního koronaviru“ nečeká...

- + □

■ Změnila současná pandemie nějakým způsobem návyky lidí? Jak bude vypadat svět po koronaviru?

Myslím, že jde o velice důležitý zlom. Asi jako v roce 1914. Tentokrát sice nevypukla žádná celosvětová válka, ale události posledních měsíců daly do pohybu do té doby jenom pomalu jedoucí lavinu, a ta se nyní rychleji sune dolů. Svět se nepochyběně změní. Respektive se mění už nyní.

■ Máte na mysli cestování, nebo něco jiného?

Mluvím o celospolečenských změnách. Třík Karl Marx by to zřejmě nazval zaostáváním výrobních vztahů za výrobními silami. Přeložil bych to tak, že struktura společnosti zůstává po dlouhou dobu stejná, ale prudce se mění technologie. Pandemie tyhle změny ještě násobně urychluje, a to ve všech možných oborech.

■ Takže mluvite o ekonomice?

Nejenom. Nové technologie mohou přinést ještě mnohem dalekosíhlější změny. Když se nad tím zamyslite, třeba nás parlamentní systém je designován na pozdní devatenácté století. Jednou za čtyři roky se občanstvo sejdě v volbách v urnách, a tam – pokud je gramotné – zaškrtně nejaká jména. Poté se volení poslanci „vevlach a na parolodich“ několikrát do roka sjedou do hlavního města a tam rukuji o zákonech.

■ Přeháňte.

Samozřejmě. Ovšem já nemluvím jen o virtuálních volbách, ale i o samotném výkonu moci ve státu. Díky technologiím by se

▼ Návrh, aby v tuzemských obchodech bylo povinné až 85 procent potravin českých, sklidil velkou vlnu kritiky od zastánců nezávislého trhu. Ale... „Podívejte se na to trochu z nadhledu,“ zdvívá prst prof. Komárek, „myšlenka na nějaký druh soběstačnosti není sama o sobě zas tak hloupá. Proč by se třeba ředkvičky musely vozit z Chile, když se dají vypěstovat v Záběhlicích?“

Foto: Petr Lomáš / Matka, Politika, ČTK

Je zastupitelská demokracie efektivní a dostačující systém? Vzdýf v technicky vyspělé společnosti by zákonodárcem mohl být každý občan. A že by nerozuměl zákonům, pro něž hlasuje? „Pořeze si otázku, zda současným návrhem zákonů rozumí samotní poslanci,“ provokuje prof. Komárek, „Tipuji, že třeba takové normy o odmočování kontaminace životního prostředí kadmiem mnoho z nich rozumět nebude.“

■ Podívejme se do blížší budoucnosti. Co říkáte na návrh, aby v tuzemských obchodech bylo povinné až 85 procent potravin českých?

Zase se na to podívejte trochu z nadhledu. Leccos se bude muset přehodnotit. Minimálně posledních třicet let byla značně formována (silou protlačovaná) globalizace. Myšlenka na nějaký druh soběstačnosti není sama o sobě až tak hloupá. Samozřejmě že neexistuje důvod, proč by se třeba ředkvičky musely letecky vozit kupříkladu z Chile, když se dají vypěstovat v Záběhlicích. Proto si lidé začnou takové otázky klást. Koneckonců kolega Cílek (geolog Václav Cílek, pozn. red.) o soběstačnosti hovoří nejméně dvacet let. Nedovedu ovšem posoudit, zda se taková soběstačnost dá nastavit jedním zákonem pro obchodníky. Když se však nad globalizací zamyslime, máme v podstatě ještě šestí, že EU historicky nepřistoupila na likvidaci evropského zemědělství. Mohlo se sem, podobně jako v jiných oblastech výroby, jenom dovat. Třeba levnější maso a obilí z Argentiny či Kanady, a naše pole jsme mohli nechat zárust lesem jako biotopy pro vlky a medvědy, k čemuž mimochodem některí aktivisté vyvzývají. Koronavirus a nutená izolace, která přišla v podstatě ze dne na den, ukázaly, jak velké by to bylo riziko. Jde o dva extrémy a ani jeden není dobrý. Až si tady nebudeme v oranžériích pěstovat citrusy, abychom je nemuseli dovat z Itálie či Španělska. Stejně pomyslená je ovšem představa, že v Evropě zůstanou jenom služby a turismus. Toho se nakonec nenajdeme.

■ Dost lidí si nyní uvědomuje, o jak křehký mechanismus v podstatě jde. Není možnou cestou, že by namísto kvót lidé začali opět na zahrádkách pěstovat potraviny?

Ne, každý má tu možnost, ale uvidíme. Takhle se to samozřejmě po dlouhý čas dělalo. Český zemědělec toho ještě před stoveky nikdo moc nenakupoval. Maximálně drát, petrolej a sůl. Když si chtěl hodně vyhodit z kopýtká, pak trochu černého kafé z koloniálu. Ostatní si produkoval sám.

■ No dobré, a vy osobně vnímáte, že nastane nějaký opak globalizace? Budou třeba v budoucnu fungovat nějaké menší soběstačnější komunity?

Společnost obecně lépe funguje v mnohem menším měřítku. Když se třeba v roce 1989 zhroutilo komunistické politbyro, stát fungoval dál. Učitelé, předsedové JZD, místři ve fabrikách a další to nenechali rozpadnout. Na těchto bazální rovině to jinak nejde. Krávy se prostě musejí každý den nakrmít a podojit, ať už je u moci kdokoliv. Krávy se o politbyro starají málo, troufnu si říct, že vůbec. Nějaká forma „lokalizace“ (opak globalizace) asi nastane, ale na nějaké komunity to úplně nevidím. Ovšem je velmi těžké to přesně odhadnout. Společnost má totiž tendenci se vždy chytit nějakého trendu a dovest ho často až k absurdnu. Nezodpovězená zůstává otázka, kdo se současné situace „chytí“ a jaké myšlenky bude v rozjížděné době protlačovat.

■ Vratme se k samotné pandemii. Jak hodnotíte naši reakci?

Zareagovali jsme rozohně panikou, jako je obvyklé u každé neznámé a ohrožující věci. Tentokrát to ovšem mělo celosvětový dosah.

du to má všechno ještě jednu zásadní rovinu. Smrt je neoddělitelná součást našeho údělu, i když je ve společnosti a mnohými lidmi vnímána v podstatě jako takové trapné nedopatření. Rákem to s vědomím člověka, který už je konec konců z věkové kategorie, která patří v případě této nemoci mezi ohrožené.

■ Jak to myslíte?

Vzpomínám si třeba, jak lékaři moji nebožku babičku v podstatě nechtěli nechat umířit v jejich osmaosmdesáti letech.

■ Znám podobný případ, kdy tříkrát v týdnu ozývali jednu devadesátiletou paní, která už nechtála. Nahodili ji vždy za pomocí silných chemikálií. Ale lékaři asi nic jiného dělat nemohou, ne?

Má-li zdravý rozum oporu jen mimo zákon, je to vždy znepraktikové. Nejde o etickou rovinu a lékařský slib, ale nemocnice se snaží čelit připadným žalobám. Amerika je plná podobných případů. Ale zase to přezívnou, kam až to může vést? Když dostanu infarkt, podám žalobu na neznámého pacienta? To asi ne. Stát bez zákonů existovat nemůže, ale jak daleko je doba, kdy mi třeba s humanitárním zdůvodněním provedou operaci proti mé vůli? Toho bych se nerad dožil a doufám, že i v pokročilém věku budu mít možnost volby a sítu případnou intervenci odmítnout.

■ Jak to podle vás bude vypadat na podzim, kdy by se podle některých předpovědi

Reagoval svět na pandemii koronaviru adekvátně? „Zareagovali jsme rozohně panikou,“ říká prof. Komárek, „což je obvyklé u každé neznámé a ohrožující věci. Tentokrát to ovšem mělo celosvětový dosah.“

mohl koronavirus zase začít nekontrolovaně šířit? Žádná vláda si zřejmě už nemůže dovolit celý stát opětovně doslova vypnout, protože by to mělo nedozírné následky.

Nikdy v minulosti jsme niciemu podobnému nečeliли. Ale čemu nedokážeme zabránit, s tím se prostě musíme smířit. Dneska ráno pršelo a ani vy, ani já, dokonce ani nikdo další v tomto státě nemá moc to odvrátit.

■ Ale mohli jsme si vzít deštík, berte to jako takové připodobení roušky.

To máte samozřejmě pravdu. Mimočadem poslední měsíce ukázaly velkou spoustu věcí, které nikdo asi nečekal. Třeba to, jak bylo tuzemské obyvatelstvo poslušné, „Noste roušky, které vám nedáme.“ „Nevidí, my si je ujijeme.“ Samozřejmě za to může skrýt výhružka smrti, již navíc působí něco okem neviditelného, neuchopitelného. Naposled mohlo být něco srovnatelného za heydrichiády, ovšem s tím, že gestapo bylo velmi makroskopicky patrné.

■ Jak to myslíte?

Virus vidět není, zatímco když u vás zvonil gestapák, byl vidět věra dobré. V posledních týdnech sice nevyvěšovali na zdech scznamy nakažených nebo zemřelých, jako se tenkrát vyvěšovaly seznamy popravených, přesto to i nyní celý národ alešpoň zpočátku sledoval s obrovským napětím a obavami alešpoň v televizi či na internetu.

■ Máte pravdu, že jsem dlouho čekal i na noční tiskové vystoupení amerického prezidenta Donald Trumpa a porovnával na webu vývoj pandemie v jednotlivých státech světa. Některá čísla mi přišla velmi podezřelá.

Ty statistiky jsou totiž často absurdní. Podle nich třeba v takové Angole virus v podstatě téměř není, ale reálně jde o to, že tam není klonouná lekářská péče a dostatek testů. Podobně v jiných státech. Počty odhalených nakažených záleží výhradně na tom, kolik otestujete lidí a z jaké skupiny. V případě mrtvých se dá zase polemizovat s tím, zda každý, kdo umře a je v té chvíli na covid-19 pozitivní, umřel přímo na něj. Ta data dívali prostě obrovské možnosti interpretaci. Osobně jsem si také jedně nápadně věci všiml.

■ A to?

Že evropské země, které leží uvnitř prostoru bývalé římské říše, mají mnohem větší ztráty než ty, které jsou mimo něj – někdejší antičtí barbaři. Španělsko, Francie, Británie, Itálie, ale třeba i Belgie či Švýcarsko. To

▲ Poslední měsíce podle Komárka ukázaly mimo jiné, jak soudržně dokáže české obyvatelstvo reagovat na neviditelnou a všudypřítomnou hrozbu smrti – třeba domácím šitím a distribucí roušek. „Naposledy mohlo být něco srovnatelného za heydrichiády, ovšem s tím, že gestapo bylo velmi makroskopicky patrné.“

„Smrt bývá vnímána jako jakési trapné nedopatření.“

■ Máte nějaké vysvětlení?

Jak jsem řekl, ta data nabízí interpretaci. Třeba za to může nějaký „římský“ gen, který je můlo odolný. (smích) Před o té nemoci víme jen velmi málo.

■ Naznačujete, že jsme v podstatě celosvětovou karanténou vytáhli na komára raketové zbraně? Ze si katastrofu způsobujeme sami?

Jen z části. Nepochybni ovšem mohou ekonomické problémy, které pandemii doprovodily.

sař Čchin Š-chuang-ti (221 př. n. l.), který se brodil v krvi až po ramena. Proti tomuhle člověku byl Adolf Hitler kostelní zpěváček. Tím samozřejmě nechci nabádat k nějaké svaté válce, ale jakýkoliv jednotný stát či soustátí by musel mít nejenom společnou měnu, ale i armádu a zahraniční politiku. K tomu to v Evropě poprvé nemíří.

■ Co podle vás koronavirus a karanténa ještě ukázaly?

Obecně zdělosti, celosvětově. Výchova minimálně posledních třiceti let k infantilizaci směřuje. Má to dva dobré důvody. Pouze pětosté dítě je schopno toužit stále po nových hračkách a taky se neustále učit nové technologické dovednosti. Dřív se švec mezi patnáctým až dvacátým rokem života naučil dělat boty a to mu vydrželo v podstatě po celý život, tedy ne spál z verpánku stářím. Dneska se i sedmdesátník musí učit stále nové technologie a jejich ovládání a musí k tomu být připravený. To tempo změny se neustále zrychluje. Navíc pouze dětina může vstoupit do konzumního „království nebeského“. K dětství patří i poslušnost, vnímání autorit a také brázké zapomínání. Což se mimochodem vlastnoučkou elitám všech zemí náramně hodí.

Mám takovou hrůznou myšlenku. Kdyby k nám komunismus přišel a sedmdesát let později, mohl si ušetřit Jáchymov, Panská a další věci. Stačilo by v podstatě rozdat párokut, o kterých by si všichni zděšeně přečetli na internetu.

■ Nevnímáte nás příliš tvrdě?

Prostě chci říct, že dnes by samotná represe nemusela být zdalek tak tvrdá, jak na počátku svého vládnutí českoslovenští komunisté převáděli. Koneckonců velmi slně dopadla i na mou rodinu – mým rodičům zhatili studia a v podstatě celý život. Zatímco v padesátních letech byli představiteli fcholních řádů v inscenovaném procesu označováni za démonické spiony Vatikánu, dnes by klášter bez problémů uzavřel nějaký třídní kupříkladu kvůli nevyhovujícím hygienickým normám. Představený kláštera, prezentovaný jako pošetilý a pověřitý dědeček, by dostal skromnou penzi a psychiatrický dohled, a bylo by vymalováno.

úplně striktně nevyžadovat jejich dodržování. Občané pak mohou mít alespoň povídomy dojem, že jsou dlužníky státní moci, která nad nimi přimhouřila oko. Tak to funguje ve všech systémech. Můžeme to nazvat moudrosti, mazanosti, či dokonce instinktem, ale většina „rafinovaných“ věcí se děje prostým během událostí.

■ Můžete to vysvětlit?

Prostě nemusí jít hned o nějaké zlotříle spiklenecké centrum. Lidi mají obecně rádi věci pod kontrolou. Naši přirozenou prioritou je nahrazovat chaos alešpoň jakýmsi rádem. To je nám vlastní. Pokud tedy na svět nedohlíží moudří vládaři nebo třeba Bůh, pak na něj v našem uvažování musí dohlížet zli spikenci. Dám vám jiný příklad o samostatném běhu věci, i když je zřejmě vymýšlený. Traduje se, že na konci osmdesátých let přišel do Londýna sovětský vůdce Michail Gorbačov a vyptával se, jak tam díl distribuci chleba. Viděl, že je ho na rozdíl od jeho země v krámcích dostatek, navíc mnoha druhů. Prostě mu řekli, že na to někdo speciálně nedohlíží, že se to děje samo. Respektive že si hokynáři a obchodníci chleba objednávají v pekárnách.

■ V Budování kapitalismu popisuje jeden z otčů české privatizace Tomáš Ježek, jak mnohý režim neustále po ekonomech žádal jakousi záchrannou vědeckou formulku na stanovení cen zboží a jejich distribuci. Taková komunistická fata morgána...

Když rozkopete mraveniště, taky tam nenajdete žádný příkazový literárník, kde by si královna vydala ráno plán, jak nadmrvence, dala jim úlohy a oči

„Je znepokojivé, má-li zdravý rozum oporu mimo zákon.“

■ Chápu, že zase schválně nadsazujete, ale pravda je, že nás život je svazován stále dalšími a dalšími nařízeními. Když jsem byl v Paříži na Montmartru, v útinlé kavárně na hlavní ulici nikdo neřešil, že je k dispozici jeden záchod pro všechny. V Česku si to nedovedu představit.

No a v budoucnu nebude možné mít v podniku toalety jenom dvě, ale třeba tři nebo čtyři pro další pohlaví domáhající se v moderní Evropě svých práv.

■ Všechno tohle ale musí hladit hordy placených úředníků.

Vite, z mocenského hlediska je vždy výhodnější nastavit přísné předpisy a pak

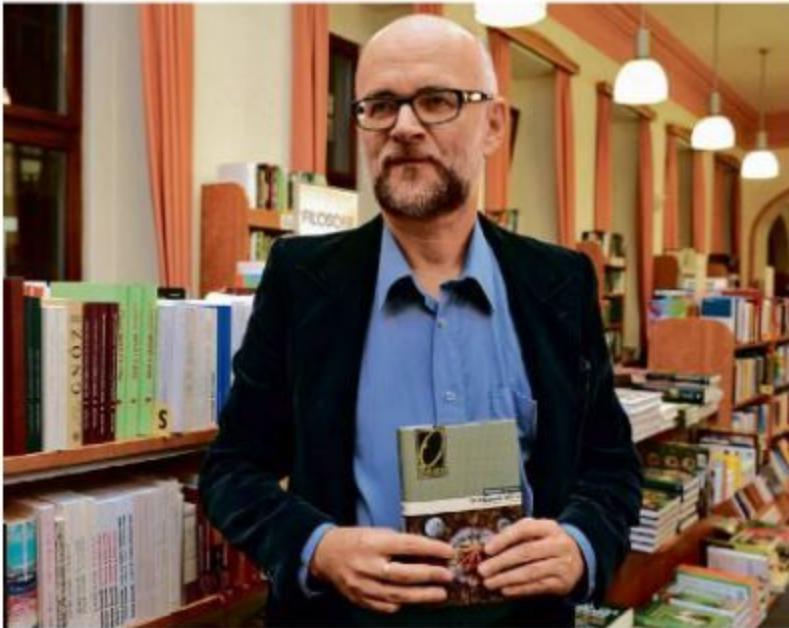
je zase předali dál a všichni by vyrazili do práce. Tak jsem to myslí.

■ **Nezpůsobí pandemie a obří ekonomické ztráty odložení velmi tvrdého prosazování Evropy jako prvního „uhlikově neutrálního“ kontinentu?**

Možná by bylo pro začátek dobré si uvědomit, že „naše“ ocelárny a chemický už z větší části nedýmají tady. Když už chceme mluvit o globálních souvislostech, pak fabriky, které uspokojují naši spotřebu, jsou převážně Indie a v Číně. Podívajte, já jsem biolog a leccos z toho, o čem nyní hovoříte, je mi blízké a leží mi na srdci. Pokud se ale budeme zabývat jenom ochranou vstavačů (rostlin), pak se jich prostě jednou v budoucnu nemusíme najít. Koronavirová epidemie může znova přerozdělit karty. Velké problémy vždy požírají ty menší. Nedokážu predikovat, co se přesně stane, ale fenomén koronavirus je v první řadě katastrofa nikoliv zdravotní, nýbrž společenská. Je to poprvé, co jsem ve svém ne úplně krátkém životě viděl něco podobného v praxi. Asistujeme největšímu celoplanevnímu sociologickému experimentu všech dob. Ale když mluvím o katastrofě, chci jenom poznámenat, že toto slovo používám v neutrálním významu. V řeckém originálu je *katastrofe* množné jako jakýkoliv ztrát, změna. Představit si, že to ve všem bude jenom k lepšemu, nebo naopak k horsímu, to bych si nenechal tvrdit.

■ **Mluvíte o nahrazování jednoho problému druhým, z agendy politiků i většiny médií zmizela imigrační krize. Lidé prchající z různých koutů světa do Evropy ovšem nikam nezmizeli. Kdy se zase vrátí na přední stránky novin?**

V jedné chudší restauraci v Istanbulu mě při obědě obsluhoval doktor práv z Damašku. Musím poznámenat, že se do té situace dokážu jako bývalý emigrant veitit. V Rakousku jsem se půl roku živil jako instalatér. Evropa má tendenci se proti tomu přilívit ohradit jakousi „Velkou zdi“ podobně jako kdysi Čína. Historie ukazuje, že to nemusí pomoci. Přitom je to jednoduché. Pokud se nezačneme množit z vlastního přičinění, pak je nás osud stejně zpečetěný. Outsourcovať (přenesi, z anglického *out source* – „můžete zdroj někde jinde“, pozn. red.) jsme si už pěstování česneku do Číny, textilní průmysl do Bangladéše a nyní se dá nadnesené fikt, že outsourcujeme rozmnožování do Sýrie nebo do Afriky. Pokud jsme schopni tohle

Autor svébytných esejů, básník i romanopisec, ale také etolog, antropolog, historik biologie a profesor filozofie a dějin přírodních věd na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy Stanislav Komárek při autogramádě. Jedná ze svých knih *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*, která byla na portálu Českého literárního centra zařazena do přehledu Vrcholy české non-fiction za desetiletí 2007–2017.

všechno po léta zanedbávat, nebude jednou půlměsíc strmět na svatovítské věži právem?

■ **Pravda je, že nikde v Evropě vlády populárnímu booru nijak nepomáhají. Zeby by třeba lidem se třemi a více dětmi odpustili daně... Někdo spočítal, že vychovat dítě dnes vyjde na miliony.**

Máte pravdu, že rodičovství se dnes vlastně trestá. Podobně jako buditelé na koleně vydávali české básně a povídky, tak i my ve volném čase mezi vyděláváním peněz pro vlastní obživu a nenasýtný stát jen tak z plezíru vychováváme děti. To se nám vrátí jako

„Jsme na svahu, na jehož konci je právo šaria.“

bumerang. Kdybyste dal dneska na ulici poutač s vyobrazením rodiny s miminem a nápisem „Máte už taky takové?“, pravděpodobně by se na vás sesypala vlna kritiky a následovaly by hádky, kolik procent páru by mělo existovat v jaké barvě kůže, kolik dalších procent by mělo být stejnophlavních, a nakonec by následovalo handkrování i o to, zda ten billboard není projevem „fašismu“. Jsme na kluzkém svahu, na jehož konci na nás zřejmě čeká právo šaria.

Josef Hympl

Vlevo únor 1946 – odbojář a bojovník proti nacismu Veleslav Wahl (úplně vlevo) je s dalšími členy své podzemní organizace Zpravodajská brigáda na audienci u prezidenta Edvarda Beneše na Pražském hradě.

Vpravo stojí tentýž mladík před soudem – píše se už rok 1950 a on je obžalován z protistátní činnosti.

Milovník ptactva a nepřítel totality

Nebýt dvou zrůdných totalitních režimů 20. století, patřil by zřejmě Veleslav Wahl mezi přední české ornitology. Jako mladík se ale postavil nejprve nacismu a poté i bolševické zvůli. Před 70 lety se zařadil mezi první, které Gottwaldův režim poslal na šibenici.

Za vězeňskou nemocnicí pražské věznice na Pankráci jsou dva malé vnitřní dvorky, na nichž už během roku 1947 vyrůstly šibenice. Na každém byla vztyčena ve vybetonovaných otvorech jedna. Říkalo se jim popravce dvorky a věžina z justičních vražd bývalého režimu se odehrála na jednom či druhém z nich. Dvě z těchto poprav připadly i na páteční ráno 16. června 1950. Oběšen tu byl krátce po půl šesté – poté co vykouřil cigaretu – bývalý československý parašutista Jaromír Nechanský (narozen 4. prosince 1916) a pak student Karlovy univerzity Veleslav Wahl (narozen 15. května 1922).

OTCOVA PAMÁTKA. „Odsouzeni souhlasili s ustanovením protistátní organizace, jak jím příkazal jeden pracovník amerického velvyslanectví, a řídili činnost této organizace podle instrukcí dalších členů téží instituce,“ napsalo Rudé právo den poté, co nad Nechanským a Wahlem vynesl pražský soud trest smrti. Desítky dalších lidí pak postupně dostaly v jedné z prvních špiónážních afér nastupujícího komunistického režimu deseti let tresty. V tomto případě ale bolševičtí rozvědčíci skutečně kápli na opravdové odbojáře. Někdejší vo-

ják a důstojník Nechanský, účastník bojů o Francii v roce 1940 a poté výsadkář a klíčový účastník Pražského povstání v posledních dnech druhé světové války, začal hned po únoru 1948 ožívat své kontakty s americkou rozvědkou a organizovat v Československu opět odbojovou síť. Jeho pravou rukou se stal mladý zapálený ornitolog a autor vědecké publikace *Pražské ptactvo: ptáci velkoměsta a jeho okoli*, který se po všeliké konečně mohl své zoologické vašni věnovat i na univerzitě (vedle přírodních věd ale Veleslav Wahl studoval i práva, patrně víc pro památku svého otce právníka než z vlastní záliby). Vedle zájmu o přírodu ale syn odbojáře popraveného nacisty (o otci i strýci přišel po atentátu na Reinharda Heydricha v létě 1942) nezapomněl ani na svoji protitotalitní práci.

TŘETÍ ODBOJ. „Otcova činnost jistě způsobila i na syna, který založil se svými přáteli mládežnickou zpravodajskou skupinu,“ píše ve své vzpomince na Wahla přední český ornitolog Zdeněk Veselovský. Protinacistická organizace dvacetiletého odbojáře se rozrůstala, v roce 1943 se spojila s podobnou skautskou skupinou a v květnu 1945 již měl pod sebou Wahl Zpravodajskou brigádu čítající asi 2 tisíce

odbojářů. A podobnou síť hodlali spolu s Nechanským vytvořit znovu, když republiku po únoru 1948 začala stravovat další totalita. Jenže komunistická kontrarozvědka jejich aktivitu odhalila a operace Nechanského s Wahlem skončila dřív, než se jí podařilo pořádně rozjet. Student popravený v červnu 1950 byl samozřejmě hned po listopadu 1989 rehabilitován a 28. října 1995 mu tehdejší prezident Václav Havel udělil in memoriam nejvyšší české vyznamenání – Rád Bílého lva. -mzw-

BOLŠEVICKÉ POPRAVY

Od bolševického převratu v Československu v únoru 1948 uplynul sotva rok, a Gottwaldův režim už začal s popravami svých odpůrců. Prvním byl 19. února 1949 čtyřicetiletý Miloslav Choc, jemuž komunisty ovládaná justice přišla vraždu estébáka Augustina Schramma, kterou nespáchal, a přihodila k tomu protistátní spiknutí řízené z USA (Choc byl rehabilitován hned v roce 1990). Celkem bylo podle policejního Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu z důvodu, které souvisejí se změnou politického režimu v únoru 1948, vykonáno 262 poprav. Do celkového čísla patří 13 bývalých členů KSČ, kteří byli oběťmi vyřízení útu ve straně podle vzoru stalinských čistek z 30. let 20. století (většina z nich ve vykonstruované kaze bývalého generálního tajemníka ÚV KSČ a Gottwaldova někdejšího kamaráda Rudolfa Slánského v roce 1952). Politické rozsudky smrti sázely totalitní československé justice svým obětem téměř bezvýhradně za velezradu a špiónáž. Jako poslední oběť československých justičních vražd byl uvolněn sedmadvacetiletý říkávaný Vladimír Turek (popraven 17. listopadu 1950).